Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
21 juni 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2023/146718

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Openbaar Vervoer en Spoor
Rijksinfrastructuur

Beslistermijn
21 juni 2023

Bijlage(n)
3

Aan Staatssecretaris

nota

Kamerbrief stand van zaken beleidsintensivering spoortrillingen

Aanleiding

Het RIVM rondt na de zomer een groot onderzoek af naar de beleving van spoortrillingen ('Vervolgmeting Wonen Langs het Spoor'), waarna we als IenW een volgende stap in de ontwikkeling van beleid op dit gebied kunnen zetten. Informeren van de Kamer over dit onderzoek, en over andere resultaten van de beleidsintensivering spoortrillingen, past in uw jaarlijkse brief aan de Kamer over de voortgang en het vooruitzicht van de beleidsontwikkeling.[1] Met deze nota wordt u daarom verzocht in te stemmen met de verzending van bijgevoegde brief over de stand van zaken.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om akkoord te gaan met het verzenden van bijgevoegde brief naar de Tweede Kamer.

Kernpunten

- De brief gaat eerst in op hoe u de omvang en ernst van de problematiek in beeld brengt, vooral op basis van het RIVM-onderzoek, dat belangrijke bouwstenen gaat leveren voor eventuele normstelling. U zegt toe dit jaar een brede verkenning op te starten naar opties voor een landelijke aanpak. De bescherming van omwonenden staat daarin centraal. Keuzes daarover, ook lettend op de financiële en juridische gevolgen, kunnen dan in 2024 volgen.
- U erkent dat de beleidsontwikkeling lang duurt, dat simpele oplossingen nog niet voorhanden zijn, dat u te maken heeft met tekorten op de begroting, en dat u zich desalniettemin inzet om tot een duurzame aanpak te komen.
- Het tweede deel gaat over de zoektocht naar oplossingen (vanuit de innovatieagenda bronaanpak spoortrillingen, bijlage 3). U laat ook een voorschrift uitwerken, dat ondersteunt bij schadeonderzoek aan woningen.
- Het derde deel gaat over het contact met bewoners en andere belanghebbenden. Onderdeel daarvan is de invulling van een eerdere aanbeveling van deze groepen, nl. een brochure met informatie over trillingsmaatregelen in bestaande woningen (bijlage 4). De brochure is afgestemd met o.a. vertegenwoordigers van bewonersgroepen.
- Tenslotte informeert u over de huidige aanpak van hinder: het Minder Hinder-pakket (bijlage 1) en de situatie in Houten, waarover u in de Kamer bent opgeroepen opnieuw in gesprek te gaan. U geeft aan geen nieuwe oplossingen te verwachten en daarom nu geen nieuw gesprek aan te gaan.

[1] Uw vorige brief dateert van 28 maart 2022 (IENW/BSK-2022/45321).

- De brief noemt vervanging van drie overwegen door een trillingsarme versie in Zevenbergen. Door personeelstekorten vertraagt deze vervanging, die oorspronkelijk gepland stond voor 2023. ProRail is bezig de werkzaamheden opnieuw te plannen. Waarschijnlijk worden de werkzaamheden in de tweede helft van 2024 uitgevoerd. ProRail heeft de omgeving over deze vertraging geïnformeerd.

Krachtenveld
De brief is afgestemd met ProRail, HBJZ en DGMI. Met het LPOGT (Landelijk Platform Overlast GoederenTreinen, belangenorganisatie van bewoners rond het spoor) hebben we in het voortraject gesproken over de invulling van de aanbevelingen vanuit het Joint Fact Finding-traject. Met de VNG is op ambtelijk niveau contact gelegd om de behoefte aan training op het gebied van spoortrillingen nader te verkennen.

De brochure over trillingsmaatregelen bij bestaande woningen (bijlage 2) is opgesteld in afstemming met bewoners en gemeenten die deelnamen aan het 'Joint Fact Finding'-traject naar spoortrillingen. De brochure laat zien welke maatregelen mogelijk zijn om trillingsoverlast in bestaande woningen te beperken. Het grootste deel van deze maatregelen is ingrijpend en duur. Dit roept bij bewoners de vraag op, of het rijk of ProRail middelen beschikbaar stellen om zulke maatregelen te treffen. Dat is nu niet het geval. Over de communicatie over de brochure vindt overleg plaats met DCO en ProRail, en daarbij is geanticipeerd op dit dilemma.

De afhandeling van de bezwaarschriften van bewoners in Houten heeft geresulteerd in het besluit om geen maatregelen te treffen. Dit is pijnlijk voor bewoners, zeker na het lange zoekproces. De kosten van de enige effectieve oplossing (spoor inpakken in een betonnen bak) liggen veel hoger dan het bedrag dat we op vergelijkbare locaties uittrekken voor maatregelen. Dat we in gesprekken met gemeente en provincie een andere conclusie dan deze zullen bereiken, lijkt nu niet mogelijk. U geeft daarom aan open te staan voor toekomstige mogelijkheden die de gemaakte afweging over de inzet van maatregelen kunnen beïnvloeden, maar nu niet opnieuw het gesprek aan te gaan. Daarmee wijkt u af van de aangenomen motie van het lid Krul (CDA) om geld voor maatregelen in Houten te reserveren in een eventuele tweede tranche van het Minder Hinder-pakket (een dergelijke tweede tranche is niet voorzien en hiervoor zijn nu geen middelen beschikbaar) en om opnieuw in gesprek te gaan met gemeente en provincie over oplossingen.

Toelichting

Politieke context
In de Kamer (o.a. tijdens de recente CD's Goederenvervoer, en OV & Taxi) en in de media is regelmatig aandacht voor spoortrillingen. In de media gaat de aandacht vooral uit naar het uitblijven van maatregelen, communicatie, en zorgen om schade aan woningen. De Kamer heeft (o.a. via het Actieplan Leefbaar Spoor van D66) aandacht gevraagd voor de leefbaarheid van de spooromgeving. U heeft onlangs ingestemd met de opvolging van één van de suggesties uit dat actieplan, het oprichten van een Platform Spoorgoederenvervoer waar o.a. omwonenden zitting in hebben (RONDZENDMAP-2023/4559).

In de komende jaren kunnen langdurige omleidingen van goederentreinen door Zuid- en Oost-Nederland voor extra overlast zorgen. De omleidingen zijn nodig voor het werk aan het derde spoor in Duitsland, dat aansluit op de Betuweroute. Mede op verzoek van de Kamer heeft u € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor maatregelen om deze overlast te beperken. In de brief van 13 januari 2023 is de kamer geïnformeerd over het Minder Hinder pakket. Inmiddels is duidelijk uit welke maatregelen het pakket bestaat. Dit is te vinden in de bijlage bij deze brief.

Belevingsonderzoek
Het RIVM-onderzoek leidt relaties af tussen de mate van trillingen en ervaren hinder, die een belangrijke component voor eventuele normstelling zijn. Ook zal het rapport schattingen geven van het percentage van de omwonenden binnen 300 meter van het spoor dat ernstig gehinderd is door trillingen van treinverkeer. Het rapport van het RIVM is bij schrijven van deze nota alleen nog in conceptvorm beschikbaar en zal naar verwachting eind augustus worden opgeleverd. Vervolgens zal het na de gebruikelijke termijn van 4 weken openbaar worden gemaakt en met een aparte brief naar de Kamer worden verstuurd. De bevindingen vragen een genuanceerde uitleg, waaraan in de begeleidende Kamerbrief en in de woordvoeringslijn aandacht zal worden besteed.

Financiële/juridische overwegingen
Deze brief heeft geen rechtstreekse financiële consequenties. Bij de in de brief toegezegde verkenning van mogelijkheden voor een landelijke aanpak zullen ook de bijbehorende financiële en juridische aspecten betrokken worden.

In bijlage 1 bij de brief rapporteert ProRail over de voortgang van de Innovatieagenda Bronaanpak Spoortrillingen, waarvoor IenW € 20 miljoen heeft vrijgemaakt. Het totaal aan ProRail beschikte budget bedraagt nu € 15,9 mln. Een laatste aanvraag, voor de innovatiecompetitie en materieelinnovatie, volgt in Q1 van 2024.

Vervanging van overwegen in Zevenbergen
In Zevenbergen stonden voor de herfst van 2023 werkzaamheden gepland om de baanstabiliteit en enkele overwegen aan te pakken. Door personeelstekort, en om extra drukte door samenloop met andere werkzaamheden in de regio te vermijden, schuiven deze werkzaamheden naar waarschijnlijk de tweede helft van 2024 (ProRail is nog bezig de werkzaamheden te plannen). ProRail heeft de betrokken bestuurders en omwonenden geïnformeerd. U heeft de regio gesproken over zorgen rond de veiligheid van het spoorgoederenvervoer op 13 januari jl.

Communicatie
Op 26 juni staat een werkbezoek gepland in Wierden (Ov.) over omgevingseffecten van het spoor. Ook trillingen zullen hierbij aan bod komen. U heeft hierover al eerder een nota ontvangen (RONDZENDMAP-2023/3086).

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie

1	Kamerbrief voortgang beleidsintensivering spoortrillingen	Zoals toegelicht in deze nota.
2	Voortgangsrapportage innovatieagenda bronaanpak spoortrillingen	Opgesteld door ProRail over het jaar 2022. Wordt samengevat in hoofdtekst van de Kamerbrief.
3	Spoortrillingen bij bestaande woningen: informatiebrochure over mogelijke oplossingen (twee delen)	Kennisoverzicht voor bewoners, gemeenteambtenaren, ingenieurs, woningbouwers, aannemers, en anderen die te maken hebben met spoortrillingen in bestaande gebouwen. Invulling van een aanbeveling van de Joint Fact Finding-groep spoortrillingen.